Faculty of Letters Journal of Social Sciences

| cujos.cumhuriyet.edu.tr | Founded: 1982 Available online, ISSN: 1305-5143 Publisher: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

The Status of Oghuz Words in Dîvânü Lugâti't-Türk in Kâmûs-ı Türkî: A Lexicological Comparison

Mehmet Şirin Özer[1,a,*] Memduh Ağzıtemiz[2, b]

[1] *PhD Student, Institute of Social Sciences, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye*

[2] *PhD Student, Institute of Social Sciences, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye*

**Corresponding author*

Research Article

History

Received: 03/06/2026
Accepted: 03/07/2026

ABSTRACT

This study examines the status of 286 words recorded specifically as "Oghuz" in *Dîvânü Lugâti't-Türk* within Shemseddin Sami's *Kâmûs-ı Türkî*, employing a comparative lexicological method. The research aims to determine the lexical continuity and shifts between the 11th century and the end of the 19th century based on these two works. Drawing on the Ercilasun-Akkoyunlu edition, the words are analyzed under five main categories: those with phonetic/morphological changes, semantic changes, both phonetic and semantic changes, those preserved unchanged, and those undetected in *Kâmûs-ı Türkî*. As a result of the analyses, it was determined that 98 words, constituting 34.27% of the total volume, underwent changes. Among these, 12.94% shifted phonetically/morphologically, 12.59% semantically, and 8.74% changed in both form and meaning. While 31 words (10.84%) were preserved completely unchanged, the majority, consisting of 157 words (54.89%), were not found in *Kâmûs-ı Türkî*. The scope of the study is limited exclusively to vocabulary items explicitly designated as Oghuz in *Dîvânü Lugâti't-Türk*. The obtained data objectively demonstrates the structural evolution of Western Turkish throughout history and the lexical preferences of the standard literary language.

Keywords: Dîvânü Lugātit-Türk, Kâmûs-ı Türkî, Vocabulary, Lexicological Continuity, Semantic Shift.

Dîvânü Lugâti't-Türk'teki Oğuzca Kelimelerin Kâmûs-ı Türkî'deki Durumu: Leksikolojik Bir Karşılaştırma

ÖZ

Bu çalışmada, Dîvânü Lugâti't-Türk'te "Oğuzca" kaydıyla yer alan 286 kelimenin Şemsettin Sami'nin Kâmûs-ı Türkî'sindeki durumu karşılaştırmalı leksikoloji yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma, XI. yüzyıl ile XIX. yüzyıl sonu arasındaki sözlüksel sürekliliği ve kırılmaları bu iki eser düzleminde belirlemeyi amaçlamaktadır. Ercilasun-Akkoyunlu neşri esas alınarak yapılan incelemede kelimeler; ses/şekil yönünden değişenler, anlamca farklılaşanlar, hem ses hem anlam değişikliğine uğrayanlar, aynen korunanlar ve Kâmûs-ı Türkî'de tespit edilemeyenler olmak üzere başlıca beş grupta ele alınmıştır. Yapılan analizler neticesinde, toplam hacmin %34,27'sini oluşturan 98 kelimenin değişime uğradığı saptanmıştır. Bu unsurların %12,94'ü ses/şekil, %12,59'u anlam, %8,74'ü ise hem ses hem anlam bakımından farklılaşmıştır. Söz varlığının %10,84'üne tekabül eden 31 kelime hiçbir değişikliğe uğramadan aynen korunurken, büyük çoğunluğu oluşturan 157 kelimenin (%54,89) Kâmûs-ı Türkî'de yer almadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın kapsamı, yalnızca Dîvânü Lugâti't-Türk'te açıkça Oğuzca olduğu belirtilen madde başlarıyla sınırlandırılmıştır. Elde edilen veriler, Batı Türkçesinin tarihsel süreçteki yapısal değişimini ve standart yazı dilinin kelime tercihlerini nesnel olarak ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dîvânü Lugâti't-Türk, Kâmûs-ı Türkî, Söz Varlığı, Leksikolojik Süreklilik, Anlam Değişmesi.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

[a] *mehmetozer.1333@gmail.com* *0000-0002-7211-0191* [b] *memduhagzitemiz@gmail.com* *0000-0002-4439-8677*

How to Cite: Özer MŞ, Ağzıtemiz M,(2026) The Status of Oghuz Words in Dîvânü Lugâti't-Türk in Kâmûs-ı Türkî: A Lexicological Comparison, *CUJOSS*, 50(2): 275-292.

Giriş

Oğuz boyu Türk coğrafyasının güneybatısında bulunduğundan Oğuzca aynı zamanda Güneybatı grubu Türk lehçeleri olarak da adlandırılır. İslâm tarihçilerinin eserlerinde Oğuzlar Türkmen ismiyle de anıldığı için Oğuzca ile Türkmence aynı lehçeyi ifade etmektedir. Günümüzde çoğu yazı dili hâline gelmiş olan Oğuz lehçeleri şunlardır: Türkiye Türkçesi, Âzerî Türkçesi, Türkmence, Gagauzca, Irak'ta Türkmen diye anılan Türkler'in lehçesi, İran'ın Horasan bölgesinde konuşulan ve henüz yazı dili olmayan Horasan Türkçesi, Fars eyaletinde konuşulan Kaşkay Türkçesi ile diğer bazı Oğuz oymaklarının ağızları. Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu, bugün Ortadoğu ve Balkan ülkelerinde kalan bölgelerdeki Türkçe ağızların çoğu da Oğuzca kapsamına girer. Türkler'in ilk ortak yazı dili olan Göktürkçenin

bünyesinde bazı Oğuzca unsurlar tespit edilebilse de IX ve X. yüzyıllardaki Oğuzca hakkında bilgi bulunmamaktadır. Kâşgarlı Mahmud, *Dîvânü Lugāti't-Türk*'te zamanının en gelişmiş edebî dili olan Karahanlı (Hâkāniyye) Türkçesi'ni esas almış, yeri geldikçe öteki Türk lehçelerine değinmiş, Oğuzca özelliklere ve kelimelere de yer vermiştir (Yüce, 2007: 323)

Oğuzcanın tarihsel gelişimini ve XI. yüzyıldaki durumunu takip edebildiğimiz başat kaynak *Dîvânü Lugāti't-Türk*'tür. Çeşitli Türk boylarından derlenmiş bir ağızlar sözlüğü karakterini taşıyan *Dîvânü Lugāti't-Türk*, Türk dilinin ilk sözlüğü niteliğindedir. Kâşgarlı Mahmud'un bu eseri sadece bir sözlük olmayıp Türkçenin XI. yüzyıldaki dil özelliklerini belirten, ses ve yapı bilgisine ışık tutan bir gramer kitabıdır. Türk tarihine, coğrafyasına, mitolojisine, folklorüne ve halk edebiyatına dair zengin bilgiler içeren, aynı zamanda döneminin tıbbı ve tedavi usulleri hakkında bilgi veren ansiklopedik bir eser niteliği de taşımaktadır. Eserde ağızların edebî özellikleri göz önünde bulundurulduğunda başlıca iki ağız üzerinde önemle durulduğu görülür. Bunlardan biri, "Türk şivelerinin en incesi ve zarifi yani edebîsi" diye nitelendirilen ve bugün hâlâ Kâşgar ve dolaylarında kullanılan Hâkâniyye Türkçesi, diğeri ise "Türk şivelerinin en kolayı" olarak tanımlanan ve daha sonra geniş bir edebiyat meydana getiren Oğuz (Batı) Türkçesidir (Kaçalin, 1994: 446-449).

Dîvânü Lugâti't-Türk'ün yazıldığı dönem (1072–1077) aynı zamanda Selçukluların da Türk - İslam tarihinde zirvede oldukları bir devirdir. Kâşgarlı, eserinde her ne kadar açıkça Selçuklulardan bahsetmese de onların dili olan Oğuz Türkçesine ayrı bir önem vermiştir. Bu bağlamda Kâşgarlı'nın *Dîvân*'da Oğuz lehçesine ait olarak sunduğu malzeme, sözlükte tüm lehçeler hakkında verilen kayıtların yarısını bulmaktadır. Bu sebeple Selçuklular döneminde Anadolu'da eser ortaya koyanların Horasan asıllı olmaları dikkate alındığında, Anadolu'da Oğuzcanın yazı dili hâline gelmeden önce Horasan kültür çevresinde bir hazırlık süreci geçirdiği düşünülmektedir (Güner, 2014: 55). Oğuz Türkçesinin bu Horasan merkezli hazırlık dönemine paralel olarak Kâşgarlı Mahmud da eserinde, bu lehçenin hem diğer Türk boyları arasındaki konumunu hem de fonetik ve yapısal özelliklerini ayrıntılı bir biçimde ele almıştır. Kâşgarlı; Oğuzları, Kırgız, Kıpçak, Çiğil, Tuhsı, Yağma, Çaruk, Oğrak boylarıyla birlikte saf Türkçe olmak üzere yalnızca bir dilleri olan topluluklar arasında değerlendirir. Ayrıca Türklerin konuştuğu diller arasında en kolay dilin de Oğuz lehçesi olduğunu ifade eder (Karahan, 2014: 42). Kâşgarlı Mahmud'un eserinde birçok Türk kavmi hakkında bilgi yer almaktadır. Bu kavimler içinde Oğuzlara ayrı bir önem vermekte ve ağızlar arasındaki farklardan bahsederken en çok bu ağızdan örnek sunmaktadır (Yıldız ve Ölker, 2009: 2). Arat (1956: 227) bu konuda şunları belirtmektedir:

"Eserde bu şivedeki ses, şekil ve mana farklarına misal olmak üzere 200'den fazla kelime zikredildiği gibi (II kelimenin de Oğuzcada kullanılmadığı kayıtlıdır), gramer hususiyetlerinin mukayesesinde de en çok bu şive öne alınmıştır. XI. asrın ikinci yarısının başlarında Oğuz Türkçesinde yahut cenup Türklerinin konuşma dilinde kısmen yazı dilinde ve kısmen de diğer şivelerden farklı olmak üzere Mahmud Kaşgari tarafından şu hususiyetler kaydedilmektedir: 1. m-> b-, 2. y->Ø, 3. y->c-, 4. t->d-, 5. kelime kökünde d>y, 6. ŋ>y, 7. teşkil eklerinin başında ġ- ve g- seslerinin düşmesi, 8. tasrif eklerinin başında ġ- ve g- seslerinin düşmesi, 9. isim fiil eklerinde – ġu /-gü yerine -ası /-esi , 10. -ġuçı /-güçi yerine -daçı /-deçi 11. isimden isim yapma eklerinde -lık /-lik yerine - sak /-sek eklerinin tercihi, 12. fiillerin tasrifinde görülen farklar."

Kâşgarlı Mahmud'un zikrettiği bu fonetik ve morfolojik ayırt edici özellikler, kendisini aynı zamanda karakteristik bir leksikal yapı ve söz dağarcığı çeşitliliği olarak da göstermektedir. Nitekim Kaşgarlı'nın "Oğuzcadır" kaydı ile verdiği sözcükler, Karahanlı yazı dili ile öteki ağız ve lehçelerde bulunmayan ve Oğuzca için bir lehçe ve ağız ayrılığı meydana getiren sözcüklerdir. İşte söz dağarcığı yönünden XI. yüzyılın ikinci yarısında Oğuzcanın Karahanlı Türkçesinden ayrılan yanı, Oğuzca için bir özellik doğuran bu sözcüklerde toplanmaktadır. Kaşgarlı da eserinde yer yer yaptığı açıklamalarla bu durumu yansıtmak istemiştir (Korkmaz, 2005: 243). Dīvān'da Kâşgarlı Mahmud, Türk lehçelerinin sözlük malzemesini şöyle bir yöntemle ele almıştır. Lehçelerin söz varlığı Dīvān'ın farklı bir başlığında gösterilmemiş; genel Türkçenin ya da Karahanlı Türkçesinin sözlüğünün içerisinde sıralanmıştır. Türk lehçelerine ait sözlük malzemesi, *Dīvān*'daki Arapça baplar içerisinde çoğu zaman madde başı olarak bazen de başka maddelerin içerisinde açıklama olarak bulunur (Karahan, 2009: 653). Bu sözlükte Kâşgarlı Mahmud, Türk lehçelerine ait sözcükleri farklı lehçelerdeki eş değerleriyle, yalancı eş değerleriyle birlikte sunmuştur. Yani bir lehçedeki sözcüğün, Hakaniye Türkçesinde ya da diğer lehçelerdeki kavram karşılığını vermiştir. Aynı zamanda birçok lehçede ortak olan bir sözcüğün de başka lehçelerde farklı anlamlara gelebildiğini göstermiş, günümüzde yalancı eş değerlik kavramıyla ifade edilen, aynı sözcüğün farklı lehçelerde kavram alanlarının farklı olması durumuna işaret etmiştir (Karahan, 2009: 689). Kâşgarlı'nın eş değerlik esasına dayanan bu sözlükçülük yöntemi, XI. yüzyıl Oğuzcasının tespitine dair bir veri sunsa da modern araştırmacıların bu malzemeyi niceliksel ve niteliksel olarak sorgulamasını da beraberinde getirmiştir. Nitekim DLT'de Kaşgarlı'nın Oğuz lehçesine ait gösterdiği söz varlığı, büyük ölçüde modern Oğuz lehçeleriyle örtüşür (Karahan, 2015: 54). Fakat Kaşgarlı'nın başta Oğuz lehçesi olmak üzere Türk lehçeleri hakkında verdiği bütün bilgilerin doğruyu yansıttığı söylenemez (Banguoğlu, 1988: 23). Kaşgarlı'nın Oğuzca kaydı düşmediği birçok kelime ile "bunu Oğuzlar bilmez" dediği bazı kelimeler günümüzde Oğuz grubu lehçelerinin bir kısmında tanıklanmakta, Oğuzca gösterdiği birçok kelime de Oğuz grubu dışındaki çağdaş lehçelerin önemli bir kısmında yaşamaktadır. DLT'deki Oğuzca unsurlar bazı çalışmalarda ele

alınmıştır. İlgili çalışmalarda DLT'de Oğuzca olarak gösterilen kelimelerin sayısı farklılık gösterir. Bu konuda ilk çalışmalardan birini yapan Banguoğlu makalesinde 265 kelimeye yer vermiştir (1988: 25-48). Dankoff ve Kelly, 126 kelimeyi Oğuzca göstermişlerdir (1985: 279-282). Nuri Yüce'ye göre DLT'de 226 Oğuzca kelime bulunmaktadır (2007: 323). Çoban'ın çalışmasında Oğuzca olduğu belirtilen 249 kelime yer almaktadır (2005: 46-154). Yıldız ve Ölker ise DLT'de Oğuzca kaydıyla geçen 275 kelime tespit etmişlerdir (2009: 4). Eser üzerine kapsamlı bir çalışma hazırlayan Karahan'ın tespitine göre (2013: 282- 608; 2015: 42) ise DLT'de 278 Oğuzca kelime bulunmaktadır (Güzel, 2025: 131). DLT üzerine yapılan çalışmalarda Oğuzca kelime sayılarının farklılık göstermesi temel olarak üç nedene bağlıdır: Birincisi araştırmacıların ses, biçim veya anlam farkı taşıyan kelimeleri listelere farklı şekillerde dâhil etmesi, ikincisi Kaşgarlı'nın doğrudan "Oğuzca" kaydı düşmediği bazı verilerin çağdaş lehçeler üzerinden dolaylı olarak ayıklanması ve üçüncüsü çift şekilli kelimelerin sayımında tek ya da ayrı kabul edilme yaklaşımıdır (Güzel, 2025: 131).

Yukarıda bahsedilen sayım ve tasnif farklılıkları, Oğuz Türkçesine ait olduğu belirtilen sözcüklerin art zamanlı ve eş zamanlı karşılaştırmalı çalışmalarla incelenmesini gerektirmektedir. Nitekim Kâşgarlı Mahmud'un XI. yüzyılda tespit ettiği bu leksik, fonetik ve morfolojik verilerin tümü, Oğuz Türkçesinin tarihsel yapısının anlaşılmasında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada, söz konusu tarihsel mirasın Osmanlı Türkçesinin son evresindeki izleri, Kâmûs-ı Türkî üzerinden nicel ve nitel verilerle ortaya konulacaktır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmada temel veri kaynağı olarak Kâşgarlı Mahmud'un *Dîvânü Lugâti't-Türk* (DLT) adlı eseri seçilmiş ve eserde "Oğuzca" kaydıyla nitelendirilen sözcükler sistematik bir taramayla tespit edilmiştir. Tarama sürecinde, eserin en güncel ve kapsamlı neşirlerinden biri olan Ercilasun-Akkoyunlu (2020) yayımı esas alınmıştır. Çalışmanın temel amacı; XI. yüzyılda Oğuz lehçesine ait olduğu tescillenen bu kelimelerin, XIX. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin en yetkin sözlüğü kabul edilen Şemsettin Sami'nin *Kâmûs-ı Türkî*'sindeki mevcudiyetini ve değişim derecesini saptamaktır. Bu doğrultuda, tespit edilen sözcüklerin *Kâmûs-ı Türkî*'de bulunma oranları istatistiksel olarak belirlenmiş; ardından bu kelimelerin tarihsel süreçte uğradığı ses bilgisel (fonetik), biçimsel (morfolojik) ve anlamsal (semantik) dönüşümler analiz edilmiştir. İnceleme kapsamında kelimeler:

Değişikliğe uğrayanlar,

Anlam bakımından değişikliğe uğrayanlar,

Ses veya şekil bakımından değişikliğe uğrayanlar,

Hem ses/şekil hem de anlam bakımından değişikliğe uğrayanlar,

Değişikliğe uğramadan korunanlar,

Dîvânü Lugâti't-Türk'te yer alıp Kâmûs-ı Türkî'de tespit edilemeyen kelimeler başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu başlıkların tasnif edilmesinde Yıldız ve Ölker'in çalışmaları esas alınmıştır.

Analiz sürecinde, sözcüklerin farklı yazım varyantları (örneğin: *bamuk ~ ba:muk ~ pamuk*) ayrı maddeler olarak değil, aynı madde başlığı altında bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Fonetik hassasiyeti korumak amacıyla, madde başlarında yer alan uzun ünlüler iki nokta (:) işareti ile gösterilmiştir.

Amaç, Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışma, *Dîvânü Lugâti't-Türk*'te (DLT) "Oğuzca" olarak kaydedilen söz varlığının *Kâmûs-ı Türkî*'deki temsil oranlarını belirlemeyi; tespit edilen bu kelimelerin tarihsel süreçte geçirdikleri fonetik (ses), morfolojik (yapı) ve semantik (anlam) değişimleri sistematik olarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın kapsamı, DLT'de Kâşgarlı Mahmud tarafından açıkça Oğuz lehçesine ait olduğu belirtilen kelimelerle sınırlandırılmıştır. Diğer Türk lehçelerine (Hâkâniyye, Kıpçak, Çiğil vb.) ait olduğu kaydedilen unsurlar bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca, incelenen kelimelerin DLT ve *Kâmûs-ı Türkî* dışındaki farklı tarihî metinlerdeki kullanımları, çağdaş Türk yazı dillerindeki yansımaları veya günümüz Anadolu ve Rumeli ağızlarındaki durumları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Çalışma, XI. yüzyıl ile XIX. yüzyıl sonu arasındaki leksikolojik (sözlüksel) sürekliliği sadece belirlenen bu iki temel eser düzleminde ele almaktadır.

Dîvânü Lugâti't-Türk'teki Oğuzca Kelimelerin Kâmûs-ı Türki'deki Durumu

Değişikliğe Uğrayanlar

Anlam Bakımından Değişikliğe Uğrayanlarlar

Dîvânü Lugâti't-Türk'te "Oğuzca" kaydıyla yer alan sözcüklerin *Kâmûs-ı Türkî*'deki anlamsal, ses bilgisel ve biçimsel görünümleri sistematik olarak bu bölümde incelenmiştir. Karahanlı Türkçesi evresinden Osmanlı Türkçesi sahasına aktarılan bu söz varlığının geçirdiği dönüşümler anlam olaylarının yanı sıra, kelimelerin tarihsel süreçte uğradığı fonetik (ses) ve morfolojik (şekil) değişimler de eş zamanlı olarak verilmiştir. Böylece Oğuzca unsurların sekiz asırlık yapısal ve anlamsal değişim ve dönüşümü ele alınmıştır. İnceleme sırasında metodolojik tutarlılığı sağlamak adına, *Dîvânü Lugâti't-Türk* ve *Kâmûs-ı Türkî*'de aynı kavram alanını karşılayan ancak yazım farklılığı gösteren varyasyonlar (örneğin: bamuk ~ ba:muk ~ pamuk) "yaklaşık" (~) işaretiyle birbirine bağlanmış ve bu tür kelimeler tek bir madde başı altında değerlendirilmiştir. Ayrıca analiz kapsamında, fonetik ve morfolojik yapısını bütünüyle koruyan kelimeler de ayrı bir başlıkta sunularak

Oğuzca söz varlığının tarihsel direnci ve korunan çekirdek kelime kadrosu bu iki eserin sunduğu örnekler bağlamında tespit edilmiştir.

Table 1: Words Undergoing Semantic Changes

Tablo 1: Anlam Bakımından Değişikliğe Uğrayan Kelimeler

Dîvânü Lugâti't-Türk	Kâmûs-ı Türkî
a:k sakal: Oğuzcada saçı sakalı ağarmış (iyice yaşlanmış) adam (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 546).	***ak sakal:*** Köy ihtiyarı, kocabaşı (Şemsettin Sami 2020: 36).
a:şlık ~ aşlık: Oğuzlarda buğday (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 561).	***aşlık:*** Erzak, zahîre (Şemsettin Sami 2020: 70).
aŋla-: Anlamak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2021: 553).	***anla-:*** 1. Akıl erdirmek, derk etmek, zihin almak 2. Tahkîk etmek, öğrenmek 3. Duymak, sezmek, hissetmek, farkına varmak 4. Bilmek, vâkıf ve âgâh olmak (Şemsettin Sami 2020: 55).
atlan-: Oğuzcada dağ vb. bir yere çıkmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 564).	***atlan-:*** 1. At gibi kalkmak, şahlanmak 2. At edinmek, atlı olmak, ata binmek 3. Geçirilmek, unutulmak(Şemsettin Sami 2020: 73).
av: Av (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 564).	***av:*** 1. Karada vahşi hayvan yahut kuş ve denizde balık vurmak işi 2. Avda vurulan veya tutulan vahşi hayvan ya kuş yahut balık 3. Ele geçen şey, tu'me, ganimet(Şemsettin Sami 2020: 74).
beklen-: Oğuzcada korunmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 581).	***beklen-:*** İntizar olunmak(Şemsettin Sami 2020: 108).
bekleş-: Oğuz lehçesinde (at vb. şeyleri) korumada yardımcı olmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 581).	***bekleş-:*** Müştereken ve birlikte beklemek (Şemsettin Sami 2020: 108).
beklet-: Oğuz lehçesinde hayvanları korumak için emir vermek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 581).	***beklet-:*** 1. Beklemeye sevk ve icbar etmek, intizar ettirmek 2. Bekçi komak, tarassud ettirmek(Şemsettin Sami 2020: 108).
bok: Oğuz lehçesinde bok (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 593).	***bok:*** 1. İnsan ve hayvan tersi, kazurat, gâ'it, necis 2. Pislik, murdarlık. 3. Kötü bir hareketin neticesi, zarar(Şemsettin Sami 2020: 131).
boy: Oğuzcada cemaat (insanlar), kavim, kabile, aşiret (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 596).	***boy:*** 1. Uzunluk, tûl 2. Yükseklik, irtifa 3. Bedenin uzunluğu ve yüksekliği, kad kâmet 4. Tam ve münasip kamet, kadd-i mevzûn 5. Hacim, büyüklük derecesi 6. Bir aşiretin münkasım bulunduğu oymakların behri, boy beyi (Şemsettin Sami 2020: 134).
buyur-: Buyurmak; emretmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 605).	***buyur-:*** 1. Emir etmek, hüküm eylemek. 2. emr etmek hükm eylemek, taht-ı emr ve hükmünde tutmak, idare etmek 3. Söylemek, demek 4. Gitmek, gelmek, teşrif etmek 5. Yemek, tenavül etmek 6. Almak, ahz ü kabil etmek 7. Etmek, yapmak, eylemek (Şemsettin Sami 2020: 145).
çak-: Oğuz lehçesinde (sözü) iletmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 611).	***çak-:*** 1. Kakmak, kakarak sokmak 2. Kazık kakıp hayvanı ona bağlamak (Şemsettin Sami 2020: 176).

çalın-: Söz ulaşmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 613).	***çalın-:*** 1. Vurulmak, darb olunmak, çarpılmak 2. Yere urulmak 3. Tahrik veya darb olunarak ses çıkarmak 4. Musiki oynanmak 5. Ses vermek, ses çıkarmak 6. Dak olunmak, urulmak 7. Kapılmak 8. Bir şeyin lezzeti veya kokusunu vermek (Şemsettin Sami 2020: 177).
çat-: Oğuz lehçesinde (oğlağı kuzuya) katmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 617).	***çat-:*** 1. Kurmak, kereste vesaireyi birbirine rabt edip durdurmak 2. Uç uca kavuşturmak, iliştirmek 3. (Asker) tüfengleri uç uca iliştirip durdurmak 4. Hayvana yük yükletmek, haml etmek(Şemsettin Sami 2020: 184).
çil: Çirkinlik (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 625).	***çil:*** 1. Beyaz veya kır renkte benekleri olan, ak benekli 2. Yeni, parlak (Şemsettin Sami 2020: 197).
dede: Baba (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 631).	***dede:*** 1. Büyük peder, ced 2. Tarik babası, kıdemli derviş (Şemsettin Sami 2020: 220).
ekin: Tarla (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 635).	***ekin:*** Ekilmiş hububatın sürmüşü, tarlada bitmiş hububat, mezrū'āt, yeni bitmiş tohuma gelmiş sararmış ekin, ekin biçmek (Şemsettin Sami 2020: 273).
endek: Satıh (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 639).	***endek:*** Az, kalil (Şemsettin Sami 2020: 284).
kara kuş: Oğuzcada deve tırnağının kenarları (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 685).	***kara kuş:*** Yırtıcı kuşlardan kartaldan az küçürek bir cins maruf kuş (Şemsettin Sami 2020: 546).
kat: Oğuzcada yan, huzur, ind (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 692).	***kat:*** 1. Yan, ind, nezd 2. Fikir, zehâb, meslek, itikad (Şemsettin Sami 2020: 558).
kök: Oğuzca ve Kıpçak lehçelerinde kök, insanın kökü, aslı, soyu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 734).	***kök:*** 1. Nebatatın toprağın içine sürdükleri dal ve budakları ki onlar vasıtasıyla topraktan rutubet ve haşebin tekevvününe medâr olacak mevâdd-ı kimyeviyye cezb ü mass ederler, asıl, cezr, bîh 2. Bazı mevad-ı hayvaniyenin köke müşabih kısımları 3. Temel, esas, asıl, menşe 4. Bir şeyin aşağı tarafı, kaide, bün, kütük 5. İlaç makamında beyne'l-avâm kullanılan nebatat-ı muhtelife kökleri ki ekseri yumru şeklinde veya ona karib eşkalde bulunur 6. Ağaç vesair nebatat adedi (Şemsettin Sami 2020: 622).
oba: Oğuzcada kabile (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 770).	***oba:*** Birkaç bölüğü münkasım, büyük ve uzun göçebe çadırı 2. Çadır halkı, göçebe ailesi (Şemsettin Sami 2020: 857).
oyuk: Oğuz lehçesinde bostan korkuluğu ve yollara işaret için konulan taş (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 781).	***oyuk ~ öyük:*** 1. Bostan korkuluğu. 2. Yapma tepe, tümsek (Şemsettin Sami 2020: 868).
öŋ: Oğuzlarda ön (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 787).	***öŋ:*** 1. Yüze gelen cihet, ileri, kabl, pîş 2. Gelecek zaman, istikbal 3. Cephe, nasiye, alan 4. Bir şeyin ve alelhusus bir binanın alnı karşısında bulunan açıklık ve meydan 5. İleri taraf, geçen cihet, mâ-kabl 6. Baş taraf, en ileri veya en yukarı cihet, sadr, re's 7. Huzur, pişgâh, nezd (Şemsettin Sami 2020: 874).
ören: Oğuzcada her şeyin kötüsü (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 789).	***ören:*** 1. Eski duvar 2. Şehir ve kale enkazı, harabe, virane (Şemsettin Sami 2020: 875).

sag II: Oğuzcada sağ (taraf) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 798).	***sag II:*** 1. İnsan ve hayvan bedeninin iki cihetinden en işlek ve müsait olanı ve bu tarafa isabet eden, yemîn, râst 2. İnsanın sağ cihetine düşen veya ruhsuz bir cismin sağ ciheti hükmünde bulunan (Şemsettin Sami 2020: 936).
sı:k: Oğuzcada az (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 818).	***sık:*** 1. Birbirine yakın ve bitişik, seyrek mukabili 2. Dar, dıyk/dîk 3. Nadir olmayan kesirül vuku (Şemsettin Sami 2020: 987).
sırt: Oğuzlarda küçük vadi ve küçük bayırlar (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 821).	***sırt:*** 1. Arkanın yukarı ciheti, zahr, eğin 2. Hayvanın kılıçlama olan arkasının en yukarısı 3. Hayvanın orası postundan çıkan kürk 4. Uzanan dağın boyuna süren kılıçlama yeri, yamaç üstü 5. İç tabya şevi (Şemsettin Sami 2020: 991).
sırtla-: Oğuzcada vadideki bayırlara tırmanmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 821).	***sırtla-:*** Arkasına almak, sırtına yüklenmek (Şemsettin Sami 2020: 991).
sögüş: Oğuzcada oğlak ve kuzunun kebap yapmaya yarayan kısmı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 830).	***sögüş:*** Etin kemiklerinden sökülünceye kadar kaynatılmışı, sade suda kaynamış et (Şemsettin Sami 2020: 1007).
tın-: Türklerde susmak; Oğuzlarda susmamak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 877).	***tın-:*** Ses çıkarmak, bir şey söylemek (Şemsettin Sami 2020: 1137).
tokın- ~ tokun-: Oğuzcada birisi dövülmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 889).	***tokın-:*** 1. El ile veya bedenin bir uzvuyla ilişmek 2. El sürüp bozmak, halel getirmek, değiştirip ifsat etmek, ilişmek 3. İncitmek, âzürda etmek, ızrar eylemek, rahat bırakmamak, sataşmak 4. Tesir etmek, işlemek, eseri geçmek 5. Sarhoşluk vermek, mahiyeti anlaşılamaz 6. Dolgunluk, sıklık, kalınlık (Şemsettin Sami 2020: 245).
u:ç: Son (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 915).	***uç:*** 1. Bir şeyin sivri tepesi 2. Kenar taraf, yan 3. Son 4. Köşe, burun 5. Baş, tepe 6. mec. Sebep, vecih, yüz (Şemsettin Sami 2020: 1158).
us: Oğuzcada hayrı ve şerri birbirinden ayırma (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 924).	***us:*** *1. Akıl, zekâ, ferâset, idrâk, fitnat, hûş, hıred. 2. Edeb, terbiye, hüsn-i hareket. 3. Yavaşlık, hilm* (Şemsettin Sami 2020: 1166).
ya:s: Oğuzcada ölüm demek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 956).	***yas:*** Ölen bir adam için zevk ve eğlenceden içtinap etmek ve karalar giymek gibi riayet olunan hal, matem (Şemsettin Sami 2020: 1212).
yaŋa: Oğuzcada ırmağın kenarı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 949).	***yaŋa:*** Cihetçe, dair (Şemsettin Sami 2020: 1206).
yut-: Oğuz ve Kıpçak lehçesinde yutmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 990).	***yut-:*** 1. Boğazdan aşağı indirmek, bel' eylemek. 2. Gasp etmek, zorbalıkla alıp kazanmak. 3. Tahammül edip sükût etmek. 4. Kabul etmek, inanmak. 5. Yenmek, oyunda kazanmak (Şemsettin Sami 2020: 1237).

Ses veya Şekil Bakımından Değişikliğe Uğrayanlar

Kâmûs-ı Türkî'de fonetik ve morfolojik açıdan değişime uğramasına rağmen, XI. yüzyıldaki temel anlamını muhafaza eden Oğuzca sözcükler bu başlıkta incelenmiştir. Tespit edilen kelimelerin büyük bir kısmında gözlemlenen bu yapısal değişimlerin temelinde, Karahanlı Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş evresini temsil eden ve Batı Türkçesinin temellerini atan Eski Oğuz Türkçesinin karakteristik özellikleri yer almaktadır. Bu tarihsel süreçte gerçekleşen; kelime başı sertleşmeleri veya yumuşamaları, kelime içi/sonu sızıcılaşmalar ve eklerdeki varyasyonlar, söz konusu kelimelerin *Kâmûs-ı Türkî*'deki modern imla ve ses değerlerine ulaşmasındaki ana belirleyiciler olmuştur.

Bu değişimler, kelimenin anlamını değiştirmeden yalnızca ses yapısını dönemin fonetik özelliklerine göre şekillendirmiştir.

Table 2: Words Undergoing Phonetic or Morphological Changes

Tablo 2: Ses veya Şekil Bakımından Değişikliğe Uğrayan Kelimeler

Dîvânü Lugâti't-Türk		**Kâmûs-ı Türkî**
andan: Ondan, Oğuzcada ondan sonra (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 551).	**>**	***anda:*** Andan yahut onda, ondan (Şemsettin Sami 2020: 54).
bakır-: Bağırmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 571).	**>**	***bağır-:*** Bağırdan, içeriden ses çıkarmak, haykırmak, sayha, nara urmak, (hayvan) öğürmek, böğürmek (Şemsettin Sami 2020: 87).
ayıg: Oğuz, Kıpçak ve Yağma lehçelerinde ayı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 566).	**>**	***ayı ~ ayu:*** Maruf vahşi hayvan, düb, hars, boz, kara ve ak cinsleri vardır (Şemsettin Sami 2020: 78).
ayıt-: Oğuzlarda söylemek, konuşmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 567).	**>**	***ayıt- ~ eyit-:*** Söylemek, demek (Şemsettin Sami 2020: 79).
bamuk ~ ba:muk ~ pamuk: Oğuzcada pamuk (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 572).	**>**	***pambuk ~ panbuk:*** Bez ve basma vesair envâ-ı mensucat ve iplik ve fitil vesaire imaline ve şilte veya yastık gibi şeyler doldurmaya yarar nabatı yumuşak ve hafif bir madde, kutn, penbe (Şemsettin Sami 2020: 882).
bart: Oğuz lehçesinde, pişmiş topraktan su kabı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 575).	**>**	***bardak:*** Su ve şerbet vesaire içmeye mahsus cam ve billur veya madenden kulplu veya kulpsuz kap, maşrapa, kupa (Şemsettin Sami 2020: 95).
bekmes: Oğuzcada pekmez (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 582).	**>**	***pekmez:*** Kaynatılıp koyulaşmış veya ziyade tat peyda etmiş şire ki taşralarda şeker ve bal yerine tatlı yemekler imalinde kullanılır (Şemsettin Sami 2020: 890).
borsuk: Oğuzlarda kaba ete benzer küçük bir hayvan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 594).	**>**	***porsuk:*** Tilki cesametinde vahşi bir hayvan ki tenha yerlerde toprağın içine kazdığı deliklerde yaşar ve bazen mezarları karıştırır, zebzeb, aşgâr (Şemsettin Sami 2020: 901).
cinçü: İnci (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 610).	>	***incü ~inci:*** Kabuğu sedef denilen istiridye cinsinden bir hayvan-ı bahrinin içinden çıkan maruf zi-kıymet taneler ki kadınlarca esbap-ı zînettendir (Şemsettin Sami 2020: 479).
çaşır: Oğuzlar 'da çadır (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 617).	**>**	***çadır:*** Göçebelerin hânesi makamında olup ordugahlarda askerlerin ve bekçi ve korucu gibi adamların muvakkat ikametgahı ki kalın bezden yahut keçe veya deriden olup mahrutu'ş-şekl ve bazen müstatil olur ve bir direkle kurulup etekleri ip parçalarıyla kazıklara bağlanır, oba, hayme, hargah, çetr (Şemsettin Sami 2020: 174).
çekürge: Oğuzcada çekirge (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 619).	**>**	***çekirge:*** Bulut gibi çöküp mezrûatı ve bütün nebatatı harap eder üçüncü bir hayvancık, cerâd, mılh (Şemsettin Sami 2020: 186).
dakı: Yine (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 631).	**>**	***dahî:*** Hem, kezalik (Şemsettin Sami 2020: 209).

deve ~ devey ~ teve: Oğuzlarda deve (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 631).	>	***deve:*** Yük taşıyan ve binilen ve et ve sütü yenen maruf büyük hayvan ki Arabistan ve Afrika-yı şimali ile Türkistan ve İran sahralarında kesretle bulunup bi-hakkın çöl sefinesi denilmiştir, cemel, ibl, şütür (Şemsettin Sami 2020: 231).
epmek ~ etmek: Ekmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 640).	>	***etmek:*** Hububatı muhtelife unundan mamul hamurun ateşte, fırında veya tepside pişmesi ki insan gıdasının esasıdır (Şemsettin Sami 2020: 297).
evet ~ emet ~ yemet: Yağma, Toxsı, Kıpçak ve Oğuzlarda evet (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 650).	>	***evet:*** Aslı oŋat, ovat, âdât-ı tasdiktir, ne'am, hay hay, öyledir (Şemsettin Sami 2020: 298).
geşür: Oğuzlarda havuç (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 653).		***kişir:*** havuç (Şemsettin Sami 2020: 607).
ılıg: Ilık (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 656).	>	***ılık:*** Ilık az sıcak, soğuğu kırılmış, nîm kerem (Şemsettin Sami 2020: 442).
karınça: Karınca (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 687).	>	***karınca:*** Toprağın içinde cemaatle ve mahir-i ukûl bir usul ve nizamla yaşayan ve yazın taneler toplayıp müşterek yuvalarında idhar eden küçücük ve incecik bir siyah böcek (Şemsettin Sami 2020: 550).
kayıŋ: Kayın ağacı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 695).	>	***kayın:*** Ak gürgen kayın ağacı (Şemsettin Sami 2020: 565).
keçi: Oğuzcada keçi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 541).	>	***keçi:*** Maruf hayvan ehli ki en ziyâde sütü için beslenir, tiftik ve keşmir cinsleri gibi bazılarının kılı da pek makbuldür (Şemsettin Sami 2020: 571).
keltür-: Getirmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 702).	>	***getir-:*** Getirmek (Şemsettin Sami 2020: 349).
kemi: Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde gemi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 702).	>	***gemi:*** Su üzerinde seyr ü harekete mahsus büyük tekne ki envâı pek çok olup her biri bir ism-i mahsûsla müsemmâdır; sefine, keşti, merkeb (Şemsettin Sami 2020: 346).
ki:p ~ kipi ~ ki:pi: Oğuzlarda benzer, gibi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 721).	>	***gibi:*** Teşbih ve temsil ifade eder (Şemsettin Sami 2020: 354).
konşı ~ koşnı: Komşu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 728).	>	***konşu~ komşu:*** Yakın yerde oturan ve ikâmet eden, câr, hem-sâye (Şemsettin Sami 2020: 616).
kova: Oğuz lehçesinde kova (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 732).	>	***koġa ~ ḳova:*** 1. Kuyudan su çıkarmaya mahsus kap, delv 2. Bahçe sulamaya veya su taşımaya vesair şeyler vazına mahsus teneke veya çinkodan muhtelif eşkalde kap 3. Frenk tulumbalarının pistonuna bitişik kaplık 4. mec. Kelime-i tahkiriyye (Şemsettin Sami 2020: 610).
örgüç ~ örçüg: Oğuzcada saç örgüsü (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 789).	>	***örgü:*** 1. örülmüş saç, safîre 2. Örülmüş şey, şerit, vesaire (Şemsettin Sami 2020: 875).
ötünç: Ödünç (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 793).	>	***ödünç:*** Aynı veya misli iade olunmak üzere verilen veya alınan akçe vesaire, ariyet, karz, deyn (Şemsettin Sami 2020: 870).
seçe: Oğuzcada serçe (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 812).	>	***serçe:*** Birkaç cinse münkasım olan küçük kuşların ism-i umumisidir, asfûr. Asıl Türkçesi çogur ve çogurcuk olup sığırcık bunun galatıdır (Şemsettin Sami 2020: 976).
sındu: Oğuzcada makas (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 820).	>	***sındı:*** Büyük makas, derzi makası (Şemsettin Sami 2020: 989).

sıdrım: Oğuzca deri ip, kayış (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 817).	>	***sırım:*** Kalınlığı sıyrılmış ince ve yumuşak deri dilimi (Şemsettin Sami 2020: 991).
takuk: Türkmen lehçesinde tavuk (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 848).	>	***tağuk ~ tavuk:*** Çok yumurtlamasıyla meşhur tuyûr-ı beytiyyenin en mebzulü olup pek çok envâi vardır. Decâce, mâkiyân, asıl dişisinin ve bi't-ta'mîm bütün cinsinin ismi olup bilhassa erkeğine horoz ve yavrusuna piliç denir (Şemsettin Sami 2020: 1063).
tarıg: Türklerin çoğunda buğday; bilhassa Oğuzlarda ise akdarı; tahıl; tohum; (genellikle tarı- veya türevlerinden önce kullanılınca) ekin (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 856).	>	***darı:*** Aslı tarık ki tarla gibi "tarmak" fiilinden olup oda tırmıklamak ve zer' etmek, demektir. Hububatın Türklerce eskiden en marufu olan ufak taneli zahîre, erzen, Arnavut darısı (Şemsettin Sami 2020: 216).
tegül: Oğuzcada değil (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 866).	>	***değil:*** Nefy edatı olup 1. Fiil-i isnâdîye dâhil olur 2. İki şeyden birini nefy ve diğerini isbâta yarayıp harf-i rabt gibi ve Arapların edatlarıyla ifade ettikleri mana ile kullanılır (Şemsettin Sami 2020: 221).
üyük: Oğuzcada tepe gibi yerden yükselen şeyler (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 937).		***Oyuk ~ öyük:*** 1. Bostan korkuluğu 2. Yapma tepe, tümsek.
ẖemi:r: Oğuzlarda emir, bey (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 654).	>	***emir:*** Bir kavim veya memleketin başı, bey, reis 2. Büyük bir hanedana mensup, necîb 3. şerîf (Şemsettin Sami 2020: 281).
yigde ~ yikte: İğde (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 974).	>	***iğde:*** Ekşi, pisteng ağacı, meyve ve çiçeği gabîrâ, senced (Şemsettin Sami 2020: 457).
yorınça: Oğuzcada yonca (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 982).	>	***yonca:*** Suluca yerlerde hudâyî-nâbit veya ekilmekte hasıl olan yapraklı maruf bir ot ki hayvanata çok yarayıp ekseriya yeşil yedirilir (Şemsettin Sami 2020: 1234).
yüzerlik: Oğuz lehçesinde üzerlik otu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 994).	>	***yüzerlik ~ üzerlik:*** Evlerde ekseriya tütsü için kullanılan yabani sedef tohumu (Şemsettin Sami 2020: 1179).

Ses, Şekil ve Anlam Bakımından Değişikliğe Uğrayanlar

Dîvânü Lugâti't-Türk'ten *Kâmûs-ı Türkî*'ye uzanan sekiz asırlık süreçte hem fonetik ve morfolojik yapısı başkalaşan hem de anlamsal bir dönüşüm geçiren Oğuzca sözcükler bu kısımda analiz edilmiştir. İncelenen bu kelimeler; dilin yaşayan ve değişen karakterini yansıtan en somut veriler olup geçirdikleri değişimler ile anlam olaylarının dildeki en belirgin yansımalarıdır. Söz konusu sözcüklerde görülen bu çift yönlü değişim, Oğuz Türkçesinin tarihsel süreçte farklı kültürel ve coğrafî çevrelerle etkileşime girmesinin bir sonucudur. Burada ele alınan maddeler; bir yandan kelimelerin ses yapısındaki değişimleri ortaya koyarken diğer yandan kavram alanlarındaki daralma veya genişlemelerle sözcüklerin anlam farklılaşmalarını göstermektedir.

Table 3: Words Undergoing Phonetic, Morphological, and Semantic Changes

Tablo 3: Ses, Şekil ve Anlam Bakımından Değişikliğe Uğrayan Kelimeler

Dîvânü Lugâti't-Türk		**Kâmûs-ı Türkî**
aḏruk ~ ayruk: Başka (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 542).	>	***ayrı ~ ayru (~ ayrık*)**: 1. Fasılalı, münkatı', aralıklı, münferid 2. Kendi başına 3. Başka, gayr (Şemsettin Sami 2020: 80).
alduz-: Yağmalanmak, çalınmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 548).	>	***aldır-:*** 1. Almaya sevk ve icbar etmek 2. Bilvasıta almak 3. İştira ettirmek 4. Sığdırmak 5. Ehemmiyet vermek 6. Tecnin etmek, çıldırmak (Şemsettin Sami 2020: 44).
alıg: Kötü şey, kötü kişi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 548).	>	***alık:*** Çalık, meczup, budala (Şemsettin Sami 2020: 46).

berçem: Oğuzlarda alamet (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 582).		***perçem:*** 1. Vaktiyle başlarını tıraş edenlerin tepede bıraktıkları saç 2. Hayvanatın enseleri sırtında bitip uzanan ve kalın kıllardan ibaret olan saçları, yele (Şemsettin Sami 2020: 891).
bildüz-: Bildirmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 586).	**>**	***bildir-:*** 1. Anlatmak, haber vermek 2. Eşar ve enba eylemek (Şemsettin Sami 2020: 124).
bitig: Oğuzcada muska (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 590).	**>**	***biti:*** Yazı, tahrir, kitabet (Şemsettin Sami 2020: 128).
cet- ~ yit-: Oğuz ve Kıpçaklarda yetişmek, ulaşmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 610).		***yet-:*** 1. Kâfi ve vâfi olmak, elvermek 2. Ermek, vasıl olmak 3. Bulmak, değmek, baliğ olmak (Şemsettin Sami 2020: 1227).
çakrış-: Oğuzcada karşılıklı çağırmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 612).	**>**	***çağırış-:*** 1. Birbirine çağırmak. 2. Hep birden çağırmak, haykırıp yaygara etmek (Şemsettin Sami 2020: 175).
çaltur-: Oğuzcada sesi duyurmak için bağırmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 614).	**>**	***çaldır-:*** 1. Vurdurmak, darp ettirmek, çarptırmak. 2. Bir musiki aleti oynatmak. 3. Vurdurmak, dakk ettirmek. 4. Sirkat ettirmek, kaptırmak, iyi muhafaza edemeyip çalınmasına sebebiyet vermek (Şemsettin Sami 2020: 177).
kayu ~ ḫayu ~ kanu: Hangi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 696).	>	***kanı:*** 1. Nerede 2. Tembih ve ihtara delalet eder (Şemsettin Sami 2020: 539).
kısgaç: Kerpeten (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 990).	**>**	***kıskac:*** Açılıp kapanır eğrelti merdiven (Şemsettin Sami 2020: 595).
kurug: Kuru (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 749).	>	***kuru:*** 1. Yaş zıddı, rutubeti çekilmiş, yâbis, huşk 2. Yağmur yağmayan, susuz 3. Ârık, lâgar, etsiz 4. Döşenmemiş, çıplak, açık 5. Sâde, katıksız 6. Mevsimin gayrinde yenmek üzere güneşte kurutulmuş 7. Mâyi' ifrâzâtı olmayan 8. Kar ve yağmuru olmayan 9. Kurşunu olmayan, kurşunsuz 10. Boş, tehi, asılsız, nâfile, tesirsiz ve sebepsiz 11. Harçsız (Şemsettin Sami 2020: 637).
kuşun: Oğuzlarda kurşun (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 751).	**>**	***kurşun:*** 1. Ağırlığıyla maruf yumuşak maden, üsrüb, rasa:s-ı esved. 2. Tüfenk ve tabanca ile atılan mermi ki kurşundan dökülür (Şemsettin Sami 2020: 635).
kü:ḍ-: Gütmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 754).	**>**	***güt-:*** 1. Öne katıp sürmek, sevk ve tesrîb etmek 2. Otlatmak, ra'y etmek 3. mc. Saklamak, tutmak, hıfz etmek (Şemsettin Sami 2020: 376).
mandar: Ağaca sarılan bir bitki, Oğuzcada sarmaşık (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 761).	**>**	***mantar:*** 1. Tabî'î yerden çıkan veya karanlık ve rutubetli yerde yetiştirilen ve tuzla tavada pişmiş ve etlisi yenen maruf me'kul nebat, kem'e. 2. Bir cins meşe ağacı kabuğundan çıkan yumuşak bir madde ki şişe ve fıçı vesaire tıpası yapılır ve batmamak için balık ağının köşelerine ve bu gibi şeylere takılır 3. Tıpası olan mantardan veya ale'l-ıtlâk tıpası olan, tıpa ile tıkanmış: mantarlı şişe, fıçı (Şemsettin Sami 2020: 689).
mıŋar: Su gözü, su gözesi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 764).	**>**	***pınar:*** 1. Yerden kaynayarak çıkan su, yenbû', ayn, kaynarca. 2. Bir suyun çıktığı yer, su başı, menbâ' (Şemsettin Sami 2020: 896).
öyle: Oğuzcada öğle vakti (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 794).		***öğle:*** 1. Günün ortası, nısf-ı nehar, zuhr, nimruz 2. Öğle vakti kılınan namaz, salat-ı zuhr 3. Vakt-i zuhrda okunan ezan (Şemsettin Sami 2020: 870).

sag: Oğuzcada sağlık ve esenlik; sağlıklı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 798).	>	***sağ:*** 1. Diri, canlı, ber-hayat, hayy, zinde. 2. İlletten beri, salim, sahih, sıhhat ve afiyette bulunan. 3. Sağlam, kavi, metin, muhkem. 4. Korkusuz, emin, mutemed. 5. Safi, halis, karışık ve mağşuş olmayan (Şemsettin Sami 2020: 936).
tavar: Mal, eşya (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 863).	>	***davar:*** Ale'l-ıtlâk hayvan ehli, hayvanat ve mevaşinin behri, Anadolu'nun bazı taraflarında yalnız koyuna hasr olunmuştur, İstanbulca büsbütün metruktür (Şemsettin Sami 2020: 217).
telü: Oğuzcada ahmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 867).	>	***deli:*** 1. Akıl ve şuuru yerinde olmayan, çılgın, mecnun, divane, meczup 2. Azgın, kavl ve fiilinde pervasız 3. Düşkün, müptela, bir şeye lüzumundan fazla muhabbet ve ibtila hasıl iden 4. Her şeyin yabanisi, terbiyesizi, sert ve muzırı (Şemsettin Sami 2020: 223).
teriŋ: Oğuzlarda her şeyin bol ve derini (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 871).	>	***deriŋ:*** 1. Amiki ziyade olan, amik, derin 2. Çukur, kuytu 3. Ziyade dalınan derin uyku 4. Künhüne varacak surette etraflı ve tafsilatlı, ince, derin (Şemsettin Sami 2020: 228).
tö:l: Oğuzcada yavrulama zamanı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 895).	>	***döl:*** 1. Rahmin içindeki yavru, cenin 2. Su-yı nesl, uruk, ırk (Şemsettin Sami 2020: 252).
tön-: Oğuz lehçesinde (bir yere) dönmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 896).		***dön-:*** 1. Kendi mihveri üzerinde veya bir merkez etrafına hareket devriye etmek 2. Arkaya doğru geri gelmek, avdet etmek 3. Değişmek, dîger-gûn olmak, tahavvül ve tahavvül ü tagayyür etmek 4. Eski dinini bırakıp diğer bir dinle tedeyyün etmek 5. Caymak, nükul etmek, sözünü ve ahdini tutmamak 6. Birini terk edip tarafgirliğinden çıkmak 7. Bir hal kesb etmek, benzemek, bir harekette bulunmak (Şemsettin Sami 2020: 252).
tugrag: Oğucada meliğin mührü ve imzası (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 898).	>	***tuğra:*** 1. Nâm-i âlî-i hazret-i padişahi'yi havi bir alamet-i mahsusa ki ferman ve berat ve kavanin ve nizamat ve meskukat ve her nevi resmi şeyler üzerine tersim olunur. 2. Meskukat-ı Osmaniye'nin tuğra'yı garra ile müzeyyen yazı mı tuğra mı oyunu. 3. Birlikte paket yapılmış kâğıt vesaire, tomar. 4. Bazı oyunlarda vurmak üzere halat gibi örülmüş mendil, kuşak vesaire (Şemsettin Sami 2020: 1148).
uġur: Oğuzcada (sadece yolculuk için) hayır ve bereket (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 919).	>	***uğur:*** 1. Yümün, saadet, bereket, hayır 2. Yol (Şemsettin Sami 2020: 1161).

Değişikliğe Uğramayanlar

Dîvânü Lugâti't-Türk'te "Oğuzca" olarak belirtilen söz varlığının, yüzyıllara ve geniş coğrafî yer değiştirmelere rağmen Kâmûs-ı Türkî'de hiçbir yapısal veya anlamsal değişikliğe uğramadan korunan sözcükler bu bölümde ele alınmıştır. İncelenen bu sözcükler, Türkçenin temel ses, biçim ve anlam yapısını oluşturan en dirençli unsurlar olup dilin tarihsel süreçteki istikrarının somut birer örneğidir. Sekiz asırlık süreçte hem ses değerlerini hem de anlam sınırlarını koruyarak Karahanlı Türkçesinden Osmanlı Türkçesine aktarılan bu kelime grubu, Türk dilinin leksikolojik kararlılığına işaret etmektedir. Burada listelenen maddeler; ses değerlerinden kavramsal sınırlarına kadar XI. yüzyıldaki özgün kimliğini bütünüyle muhafaza ederek Osmanlı Türkçesinin sözlük mirasına aktarılmıştır. Bu süreklilik, Oğuz Türkçesinin sadece bir değişim süreci değil aynı zamanda çok güçlü bir muhafaza yeteneğine de sahip olduğunu bilimsel bir zeminde kanıtlamaktadır.

Table 4: Unchanged Words

Tablo 4: Değişikliğe Uğramayan Kelimeler

Dîvânü Lugâti't-Türk	Kâmûs-ı Türkî
armagan (~yarmakan): Oğuzcada, gittiği yerden kazanarak dönen kimsenin akrabalarına getirdiği hediye (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 556).	***armagan:*** Hediye, pîşkeş, tuhfe, bergüzar (Şemsettin Sami 2020: 61).
agıl: Ağıl (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 542).	***ağıl:*** Koyun vesaire hayvanata mahsus üstü açık ve etrafı çit ve çalı ve çırpı ile muhat daire, mandıra (Şemsettin Sami 2020: 31).
ak: Ak, beyaz (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 546).	***ak:*** Beyaz, ebyaz, sefîd (Şemsettin Sami 2020: 36).
alma: Elma (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 549).	***alma ~ elma:*** Maruf meyve ki ekseriya yeşili ile sarı ve beyaz arasında olup bazen bir tarafı veya her tarafı az çok kırmızıya mâil olur, tüffâh, sîb (Şemsettin Sami 2020: 48, 279).
arık ~ aruk: Oğuz ve Kıpçak lehçesinde cılız (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 555).	***arık:*** Zayıf, cılız (Şemsettin Sami 2020: 60).
ayrık: Ayrık otu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 567).	***ayrık:*** Bir cins çayır otu ki kökü pek derin ve sert olup bağ ve bahçelere musallat olur ve ayıklanması pek zordur (Şemsettin Sami 2020: 80).
bal: Bal (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 571).	***bal:*** 1. Arının yaptığı maruf tatlı madde, asel, engübîn, şehd. 2. Ağaçların kanadı ve yemişlerin koyulmuş usâresi (Şemsettin Sami 2020: 92).
balçık: Oğuzcada balçık (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 572).	***balçık:*** 1. Yapışkan ve ayağı tutar çamur, özlü toprak, çömlekçi ve lüleci çamuru, salsal 2. Ale'l-ıtlak çamur (Şemsettin Sami 2020: 92).
başmak: Oğuzlar ve Kıpçaklarda ayakkabı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 578).	***başmak:*** Ayakkabı, haf, kefş, papuç (Şemsettin Sami 2020: 100).
bayram: Oğuzcada bayram (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 579).	***bayram:*** Bir dinde mübarek addolunan gün, 'id (Şemsettin Sami 2020: 103).
ben (~men)*: Zamir (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 582).	***ben:*** Ene, men, muzâfun ileyh, benim, mef'ûlün ileyh, bana, mef'ûlün bih, beni, benden, bensiz, bence, zarafet için bu zamirin yerine, bendeniz, kulunuz, senakârınız, muhlisiniz, dâ'iniz tabirleri de kullanılır (Şemsettin Sami 2020: 110).
boy: Yenen çemen otu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 596).	***boy (otu):*** Arabîde halbe denilen bir nebat ki tohumuna da boy tohumu derler (Şemsettin Sami 2020: 134).
çanak: Oğuzlarda çanak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 614).	***çanak:*** Yayvan toprak kap, topraktan yemek kabı (Şemsettin Sami 2020: 179).
ev ~ ew: (Oğuzlarda ve onları takip edenlerde) ev (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 649).	***ev:*** Nev'-i beşerden bir ailenin ayrı olarak ikametine mahsus mahal ki taş ve keresteden veya tahtadan olur, hane, beyt, dâr, mesken (Şemsettin Sami 2020: 298).
ilik ~ yilik: Oğuzcada ilik (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 664).	***ilik:*** Kemiğin içindeki yağa müşabih madde, mağz, muh (Şemsettin Sami 2020: 470).
kanda ~ kayda: Yer için kullanılan soru kelimesi, nerede (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 682).	***kanda:*** Nerede (Şemsettin Sami 2020: 538).

kar-: Oğuzlarda katmak, karmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 684).	***kar-:*** 1. Sokmak, girdirmek, daldırmak, batırmak 2. Dökmek, irâka etmek (Şemsettin Sami 2020: 552).
kayın: kayın (akrabalıktaki) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 695).	***kayın:*** Zevce veya zevc biraderi (Şemsettin Sami 2020: 565).
kayır: Kum; yumuşak zeminli toprak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 695).	***kayır:*** Nehirlerin sürdükleri kumdan tahassul eden muvakkat kum adası, çay ağızlarındaki kum set (Şemsettin Sami 2020: 565).
keçe: Oğuzcada keçe (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 697).	***keçe:*** 1. Nesc edilmeyerek yalnız dövülmekle yapılmış kaba yün, abad, tepilmiş yün, libd, nemed 2. Alelıtlak oda döşemesi üzerine yayılacak yün mensûc (Şemsettin Sami 2020: 570).
kend I: Şehir, kasaba, kale (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 703).	***kend ~ḳand:*** Kale, kasaba, hisar (Şemsettin Sami 2020: 577).
kız ~ kı:z: Kız (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 717).	***kız:*** 1. Genç ve evlenmemiş dişi insan, cariye, duhter 2. Dişi evlat, inas, bint 3. Bikr, düşize (Şemsettin Sami 2020: 600).
kurt: Oğuzcalarda (yırtıcı) kurt (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 749).	***kurt:*** 1. Maruf yırtıcı hayvan ki köpeğe müşabih olup pek kuvvetli olmakla koyun ve hergele vesair hayvanat-ı ehliyeye musallat olur ve bunlara dehşet verir, Arapça zi'b, Farsça gürg 2. Kurt postundan mamul kürk (Şemsettin Sami 2020: 636).
kuşluk: Oğuzcada kuşluk vakti (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 751).	***kuşluk:*** Kuşlara yem verilen vakit, sabah ile öğle arasındaki vakit, duha (Şemsettin Sami 2020: 639).
sor- II: Oğuzcada sormak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 828).	***sor- II:*** Sorar, sual, isti'lâm, istifham etmek (Şemsettin Sami 2020: 1006).
tamaḳ ~ tamgak: Boğaz, hançere (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 850)	***tamaḳ:*** Ağzın tamı hükmünde olan cihet-i fevkâniyyesi (Şemsettin Sami 2020: 213).
utan-: Oğuz lehçesinde utanır görünmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 925).	***utan-:*** Bir kötü iş veya sözden veyahut bila-sebep kızarmak, mahcup ve şermende olmak, hacâlet çekmek (Şemsettin Sami 2020: 1168).
yengeç: Oğuzcada yengeç (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 967).	***yengeç:*** Yan yürür bir cins küçük hayvân-ı bahrî ki envâı çoktur: çağanos, pagorya (Şemsettin Sami 2020: 1224).
yeŋ-: Oğuz ve Kıpçak lehçesinde yenmek, galip gelmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 966).	***yen-:*** 1. Gâlip gelmek, mağlup etmek; inhizâma uğratmak. 2. Oyunda kazanmak (Şemsettin Sami 2020: 1553).
yir-: Oğuz lehçesinde yermek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 977).	***yer-:*** 1. Beğenmemek, hoşlanmamak, tiksinmek, nefret ve istikrâh etmek. 2. Zemm ü kadh etmek (Şemsettin Sami 2020: 1226).
yun- ~ cun-: Oğuzcada yıkanmak, abdest almak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 989).	***yun-:*** Yıkanmak, kendi kendini yıkayıp temizlenmek, istihmam etmek, gusl olunmak (Şemsettin Sami 2020: 1237).

Dîvânü Lugâti't-Türk'de Olup Kâmûs-ı Türkî'de Geçmeyen Kelimeler

Kaşgarlı Mahmud'un XI. yüzyılda Oğuzca olarak belirttiği ancak *Kâmûs-ı Türkî*'de madde başı olarak tespit edilemeyen sözcükler bu bölümde ele alınmıştır. İncelenen 286 kelimelik toplam hacmin %54,89'unu oluşturan bu 157 kelime, Oğuz Türkçesinin tarihsel süreçteki söz varlığının değişimine işaret etmektedir. Karahanlı Türkçesinden Osmanlı Türkçesine uzanan süreçte gerek toplum hayatında gerekse sosyal ve siyasal

yaşantıda gerçekleşen hadiseler neticesinde dil ve kavram alanındaki değişimler de oldukça tabiidir. Bilhassa Türkçenin Arapça, Farsça ve Moğolca ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda söz varlığında görülen değişim, dönüşüm ve kayıplar dilin canlı bir varlık olduğunun net bir göstergesidir. Burada listelenen maddeler, Karahanlı sahasından Osmanlı Türkçesine geçişte hayatını idame ettiremeyen sözcükleri teşkil etmektedir. Söz konusu kelimelerin *Kâmûs-ı Türkî*'de bulunmaması, Osmanlı sahasında, ağızlarda, sonraki dönem eserlerinde veya standart dilde bu maddelerin olmadığı anlamına gelmez. Bu durum, Osmanlı Türkçesinin standart yazı dilindeki tercihleri hakkında önemli veriler sunarken aynı zamanda bu unsurların günümüz Anadolu ağızlarında veya diğer çağdaş Türk lehçelerinde izinin sürülmesi gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

1. ***aftaba:*** Güğüm (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 542).
2. ***alık:*** Oğuzcada kuş gagası (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 548).
3. ***aluk:*** Oğuz lehçesinde güçlü, dayanıklı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 550).
4. ***am:*** Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde kadınlık organı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 550).
5. ***arŋ:*** Oğuzcada yok (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 552).
6. ***ap ak:*** Oğuzcada bembeyaz (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 553).
7. ***arka-:*** Oğuz lehçesinde aramak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 556).
8. ***arsalık:*** Oğuzcada çift cinsiyeti hayvan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 557).
9. ***aşak:*** Oğuzcada dağ eteği (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 560).
10. ***aşat-:*** (Türkler arasında, hakanların ve büyüklerin verdikleri yemekler için, Oğuzlarda ise her durumda) yedirmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 560).
11. ***aylok aylok:*** Oğuzcada şöyle şöyle (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 567).
12. ***balık:*** Argu lehçesinde ve Oğuzların bazılarında çamur (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 572).
13. ***baran:*** Oğuzcada devamlı evine giden (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 574).
14. ***başmaklan-:*** Oğuz lehçesinde ayakkabı giymek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 578).
15. ***bayık (söz):*** Doğru söz (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 579).
16. ***baynak:*** Oğuzcada hayvan pisliği (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 579).
17. ***bi: ~ bö:g ~ bö:y:*** Oğuz lehçesinde örümcek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 586).
18. ***bititdeçi:*** Oğuz ve Kıpçaklarda yazdırtan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 591).
19. ***bokla-:*** Pislemek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 593).
20. ***buşak:*** Oğuzcada ve diğerlerinde sıkıntılı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 604).
21. ***bükte ~ bügde:*** Oğuzcada hançer (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 606).
22. ***büküm etük:*** Oğuzcada kadınların giydiği ayakkabı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 607).
23. ***bün:*** Çorba (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 607).
24. ***cinçü II ~ yinçü II:*** Oğuz ve Kıpçaklarda cariye adı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 610).
25. ***cogdu:*** Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde devenin uzun tüyleri (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 610).
26. ***çat:*** Kuyu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 617).
27. ***çekük:*** Oğuzcada çekiç (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 619).
28. ***çerig I:*** Oğuzcada bir şeyin zamanı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 619).
29. ***çerig II:*** Oğuzcada bir şeyin karşı tarafı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 619).
30. ***çerlik I:*** Oğuzcada karşı (taraf) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 620).
31. ***çerlik II:*** Oğuzcada vakit (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 620).
32. ***çet-:*** Erişmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 620).
33. ***çetük:*** Oğuzcada kedi, dişi kedi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 620).
34. ***çok:*** Oğuzcada aşağılık (kimse) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 626).
35. ***çor ot:*** Oğuzlarda sarılan ot (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 627).
36. ***çömçe:*** Oğuz lehçesinde kepçe (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 628).
37. ***çumuk:*** Oğuzlarda, ayak tüylerinde beyaz lekeler olan karga, alakarga (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 629).
38. ***çuwga:*** Kıpçak ve Oğuz lehçelerinde rehber komutan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 629).
39. ***elgin ~ elgiŋ:*** Yolcu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 637).
40. ***emir I:*** Kırağı, sis (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 638).
41. ***emir II:*** Alaca karanlık (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 638).
42. ***ersü:*** Değersiz, aşağı olan şey (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 643).
43. ***etrek:*** Sarışın adam (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 649).
44. ***ev kızı:*** bakire kız, evde kalan (kocaya gitmemiş) kız (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 649).
45. ***eze:*** abla (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 652).
46. ***idiş:*** Kadeh, kap (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 661).
47. ***igit:*** Yalan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 662).
48. ***ingek:*** Oğuzcada kaplumbağanın dişisi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 666).
49. ***it- ~ i:t-:*** Oğuzcada namaz kılmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 670).
50. ***kali:de:*** Oğuz lehçesinde boyunluk (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 680).
51. ***karıl-:*** Karışmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 686).
52. ***karıt:*** Türkmenlere ait bir küfür (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 687).
53. ***kartur-:*** Oğuz lehçesinde kardırtmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 690).

54. ***kaytar-:*** Oğuz lehçesinde yönünü değiştirmek, döndürmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 696).
55. ***keleçü:*** Konuşma ve söz (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 701).
56. ***kend II:*** Oğuzlarca ve onlara uyanlarca köy (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 703).
57. ***keregü:*** Çadır (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 704).
58. ***kerey:*** Ustura (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 704).
59. ***keriş:*** Oğuzcada üzerine çıkılabilen dağ zirvesi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 705).
60. ***kibe:*** Oğuzlarda güzlerin az olması, kısa bir zaman (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 719).
61. ***kovuz ~ kovuç:*** Oğuz lehçesinde herhangi bir cin çarpması izi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 732).
62. ***köm kö:k:*** Koyu gri, tam gri (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 737).
63. ***kömürgen:*** Ada soğanı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 737).
64. ***köngek:*** Oğuzca lehçesinde yaka (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 737).
65. ***köndi:*** Oğuzca rezil (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 738).
66. ***köpçük:*** Eyer yastığı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 739).
67. ***közetteçi ~ közetdeçi:*** Oğuzca ve Kıpçak lehçelerinde koruyan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 743).
68. ***kurman:*** Yay kabı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 748).
69. ***küvük çetük:*** Oğuzcada erkek kedi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 758).
70. ***küvük:*** Oğuzcada saman (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 758).
71. ***ordutal:*** İki varyanttan birinde hamam otu (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 777).
72. ***ota-:*** Oğuz lehçesinde ilaçla tedavi etmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 779).
73. ***örken:*** Oğuzcada kolanın sırımı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 789).
74. ***ötrük:*** Oğuzcada hilekâr (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 793).
75. ***sa:wçı:*** Oğuz lehçesinde dünürler arasında haber getirip götüren elçi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 810).
76. ***sag I:*** Oğuzcada akıl; hızlı kavrayış ve zekâ (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 798).
77. ***sag suw:*** Oğuzcada berrak ve tatlı su (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 799).
78. ***saltur-:*** Oğuz lehçesinde birinin başkasına havale edilmesi, bırakılması için emir vermek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 802).
79. ***satga- I:*** Oğuz lehçesinde (borca karşılık alacağı) iptal etmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 808).
80. ***satga-II:*** Oğuz lehçesinde (bir yol, bir yolun) üzerinden geçmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 808).
81. ***satgaş-:*** Oğuz lehçesinde (alacak ile vereceği) takas etmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 809).
82. ***saŋt:*** Oğuzlarda tokalar, kemer başları ve eyerdeki altın ve gümüş kakmalar (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 811).
83. ***seŋek:*** Su içilen testi ve küp (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 814).
84. ***sıgra:*** Oğuzcada yarık, vadi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 818).
85. ***sopran:*** Oğuzcada minare vb. şeyler gibi uzun olan her şey (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 828).
86. ***sor- I:*** Oğuzcada aramak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 828).
87. ***sökel:*** Oğuzcada hasta (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 831).
88. ***sukak:*** Oğuzlar arasında, Farslar için kinayeli adlandırma (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 835).
89. ***suwgardaçı:*** Oğuzlarda suvaran (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 837).
90. ***süm süçig:*** Oğuzcada çok tatlı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 840).
91. ***sürçek ~ sürçük:*** Oğuzcada gece yapılan sohbet meclisi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 841).
92. ***takuklug:*** Oğuzcada tavuklu, tavuğu olan (kişi) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 848).
93. ***tapındaçı:*** Oğuz ve Kıpçak lehçelerinde ibadet eden (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 854).
94. ***tas:*** Oğuzcada kötü olan şey (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 860).
95. ***tawratası:*** Oğuzcada acele etme yeri (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 864).
96. ***tawratıgsak:*** Oğuzlarda acele etme hakkı olan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 864).
97. ***tawratıgsı:*** Oğuzların bir ağzında acele etme hakkı olan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 864).
98. ***tawrattaçı:*** Oğuz ağızlarında acele eden (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 864).
99. ***tek tur-:*** Oğuzcada susmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 867).
100. ***temürgen:*** Oğuzcada okun temreni (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 868).
101. ***teŋilgüç:*** Oğuzcada çaylak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 868).
102. ***tepretesi:*** Oğuzlarda hareket ettirme (zamanı) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 870).
103. ***tepretigsek:*** Oğuzların bazılarında hareket ettirme hakkı olan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 870).
104. ***tepretteçi:*** Oğuz ağızlarında hareket ettiren (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 870).
105. ***terinçek:*** Oğuzcada ince kadın çarşafı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 871).
106. ***tes tegirme:*** Oğuzlarda yusyuvarlak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 872).
107. ***tılık-:*** Oğuz lehçesinde (birisiyle) konuşmak ve (ondan) haber almak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 877).
108. ***todgurdaçı:*** Oğuzlarda doyuran (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 886).
109. ***togradaçı:*** Oğuz ve Kıpçaklarla göçebelerden onlara uyanlar ve Suvarlarda doğrayan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 887).

110. ***tograksak:*** Oğuz ve Kıpçaklarda doğramak hakkı olan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 887).
111. ***tokı-:*** Oğuzcada (birisini) dövmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 888).
112. ***tokıl- ~ tokul- I:*** (bez vb.) dokumak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 888).
113. ***tokıl- ~ tokul- II:*** (madeni şeyler) dövülmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 888).
114. ***topul-:*** Oğuzcada elbiseyi çıkarmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 893).
115. ***töle-:*** Oğuzcada (koyun vb.) yavrulamak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 895).
116. ***tölek:*** Oğuzcada gönlü rahat ve sakin, aldırışsız (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 895).
117. ***tölet-:*** Oğuzcada (koyun vb.) doğurtmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 895).
118. ***törüt-:*** Oğuz lehçesinde (bir şey) planlamak ve ıslah etmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 897).
119. ***tugraglan-:*** Oğuzcada yazı damgalanmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 898).
120. ***turası (ugur):*** Oğuzlarda kalkma (zamanı) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 901).
121. ***turası (yir):*** Oğuzlarda duracak (yer) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 901).
122. ***turdaçı:*** Oğuzlarda ayakta duran, kalkan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 901).
123. ***turugsak:*** Oğuzların bazılarında, (bir yerde) durma hakkı olan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 902).
124. ***tutugsak:*** Oğuzlarda almaya (tutmaya) niyetlenen (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 905).
125. ***tügi:*** Oğuz lehçesinde akdarının kepeği alındıktan sonra kalan esas kısmı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 907).
126. ***tümrüg:*** Oğuzcada tef (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 909).
127. ***ugradaçı:*** Oğuz ve Kıpçaklarla göçebelerden onlara uyanlar ve Suvarlarda, uğrayan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 918).
128. ***ugragsak:*** Oğuz ve Kıpçaklarda, uğramaya hakkı olan (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 918).
129. ***ugur bol-:*** Oğuzcada (yol) hayırlı ve bereketli olmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 919).
130. ***ugur:*** Oğuzcada karşılık, bedel (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 919).
131. ***ugurlan-:*** Oğuzcada (bir şeyin) karşılığı, bedeli verilmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 919).
132. ***uran:*** Oğuzlarda sürekli olarak (kölesini) döven (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 923).
133. ***urga:*** Oğuz ve Argu lehçesinde çok büyük ağaç (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 923).
134. ***urra:*** Oğuzcada erkeklerde fıtık (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 923).
135. ***utunç~utanç:*** Oğuz lehçesinde utanılacak, utandıran (iş vb.) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 925).
136. ***uyma:*** Türkmenlerin ayakkabı yapımında kullandıkları keçe (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 927).
137. ***üd:*** Oğuzlar ve onlara uyanlarda delik (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 929).
138. ***ügi:*** Türklerde ve Kıpçaklarda baykuş (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 930).
139. ***ügürmek:*** Oğuz lehçesinde deve tahtırevanı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 931).
140. ***üsle-:*** Oğuz lehçesinde iyiliği kötülükten ayırıp seçmek, temyiz etmek (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 935).
141. ***üyez:*** Oğuzcada sokucu sivrisinek, üvez (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 937).
142. ***yag ögüri:*** Oğuzcada susam (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 942).
143. ***yalgu:*** Oğuzcada rezil, alçak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 945).
144. ***yalŋuk:*** Oğuz, Kıpçak ve Suvarlarda odalık (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 946).
145. ***yatuk:*** Tembel, ülkelerinden hiçbir yere gitmeyen ve gazaya çıkmayan Oğuzlar (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 960).
146. ***yava:*** Oğuz kabilelerinden biri (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 960).
147. ***yawlak:*** Oğuzca ve Kıpçakçada, kötü (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 960).
148. ***yerdaş:*** Oğuzcada aynı şehirden olan insanlar (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 967).
149. ***yi:gesi:*** Oğuzcada yeme aracı; yenecek şey (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 974).
150. ***yibe:*** Oğuzcada ıslak ve yaş (yer) (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 974).
151. ***yorıgçı:*** Oğuzcada kayınlar arasında mektupla gelip giden elçi (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 981).
152. ***yöre:*** Oğuzcada her şeyin etrafı kenarı (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 983).
153. ***yubıla-:*** Oğuz ve Kıpçak lehçesinde aldatmak, hile yapmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 985).
154. ***yumurlan-:*** Oğuz lehçesinde (insanlar) toplanmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 988).
155. ***yügrük bilge:*** Oğuzlarda zeki, akıllı ve faziletli âlim (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 992).
156. ***yükünç i:t-:*** Oğuzlarda namazı düzgün kılmak (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 993).
157. ***yükündeçi:*** Oğuzlarda secde eden (Ercilasun ve Akkoyunlu 2020: 993).

Bulgular ve Sonuçlar

Kaşgarlı Mahmud'un 1072-1077 yılları arasında Türk dilinin tarihî verilerini ele aldığı *Dîvânü Lugâti't-Türk* adlı eserinde; toplam 286 kelime doğrudan "Oğuzca" kaydıyla tespit edilmiştir. Bu kadim söz varlığının yaklaşık sekiz asır sonraki izlerini Şemsettin Sami'nin *Kâmûs-ı Türkî*'sinde arayan bu çalışma *Dîvânü Lugâti't-Türk*'te "Oğuzca" kaydıyla yer alan kelimelerin *Kâmûs-ı Türkî*'deki durumu leksikolojik açıdan karşılaştırılmış ve incelenen söz varlığı ile şu sonuçlar elde edilmiştir:

İncelenen 286 madde başından 36'sı (%12,59) anlam, 37'si ses/şekil (%12,94) ve 25'i ses, şekil ve anlam

bakımından (%8,74) olmak üzere toplam 98 kelime (%34,27) değişime uğramıştır. Ses ve şekil bilgisinde görülen değişimin temel sebebi Karahanlı Türkçesinden Osmanlı sahasına geçişte görülen standart yazı dili farklılıklarıdır. Değişimin anlam yönüne bakan ciheti ise dilin her alanda ihtiyaç duyduğu kavram ve göstergeleri yeniden yapılandırmasıyla ilgilidir. Söz konusu madde başından 31'i (%10,84) *Kâmûs-ı Türkî*'de hiçbir değişikliğe uğramadan aynen korunmuştur. Buradaki sözcüklerin 8 asırlık bir sürede ses, şekil ve anlam yönünden kendisini muhafaza ederek standart dilde tutunması alıntı sözcükler karşısında ne kadar dirençli olduklarının bir göstergesidir. Son olarak 286 madde başından 157'si (%54,89) *Kâmûs-ı Türkî*'de yer almamaktadır. Bir kelimenin bu sözlükte bulunmaması, onun sonraki dönemlerde tamamen kullanımdan düştüğü anlamına gelmemektedir. Söz konusu kelimelerin halk ağızlarında, farklı yazı dillerinde veya Şemsettin Sami'nin sözlük kadrosu tercihleri dışında kalmış metinlerde varlığını sürdürmüş olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.

Yapılan bu çalışma, 11. yüzyıl Oğuz Türkçesi söz varlığının *Kâmûs-ı Türkî*'ye ne ölçüde ve ne tür değişikliklerle yansıdığını nesnel olarak ortaya koymaktadır. *Kâmûs-ı Türkî*'de tespit edilen kelimelerin geçirdiği ses, şekil ve anlam değişimleri, Batı Türkçesinin kendi iç gelişim seyrini yansıtmaktadır. Eserde yer almayan kelimelerin durumu ise dilin tek bir sözlük metni üzerinden bütünüyle değerlendirilemeyeceğini, bu kelimelerin tarihsel süreçteki takibinin diğer kaynaklar ve ağız çalışmaları üzerinden de yapılması gerektiğini göstermektedir. Nihayetinde bu çalışma, 11. yüzyıl Oğuzcası ile 20. yüzyılın başındaki Osmanlı Türkçesi standardı arasındaki köprüyü kurarken, Batı Türkçesinin kendi iç gelişim seyrini nesnel bir tasnifle belgelemiştir. *Dîvânü Lugâti't-Türk*'ün Oğuzca mirasının takibi, yalnızca tek bir sözlük metni ile sınırlı kalmamalı; elde edilen bu veriler, ilerleyen çalışmalarda tarihî metin çalışmaları ve ağız araştırmalarıyla desteklenerek Türk dilinin leksikolojik haritası daha geniş bir sahada tamamlanmalıdır.

Table 5. The Status of Oghuz Words from *Dīwān Lughāt al-Turk* in *Kāmūs-ı Türkī*

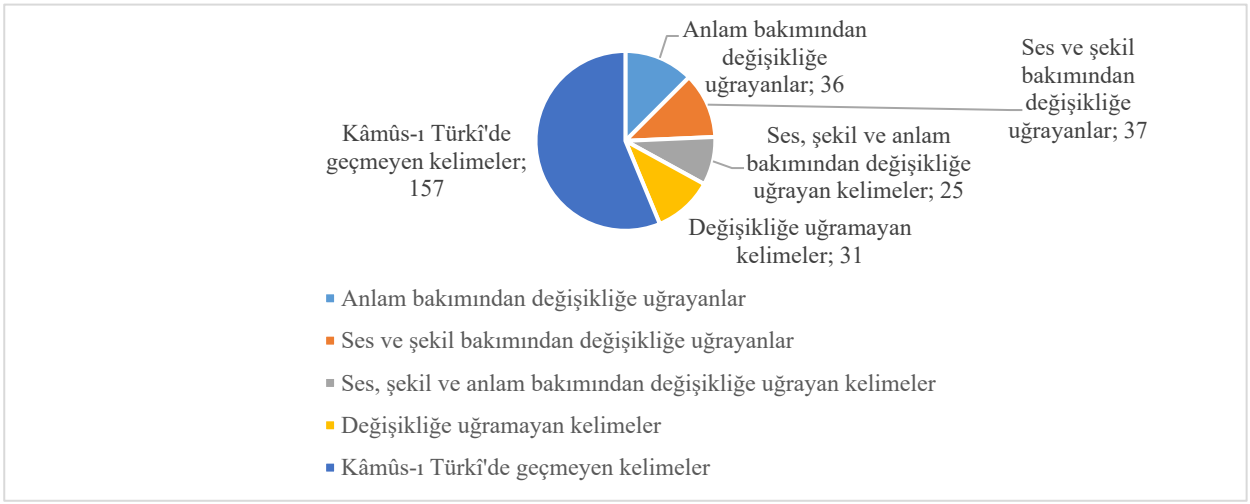

Extended Abstract

Written by Mahmud al-Kashgari in the 11th century and considered the first encyclopedic dictionary of the Turkic world, Dîvânu Lugâti't-Türk offers unique phonological, morphological, and vocabulary data on the Turkic dialects of the time. Among these dialects, "Oghuz Turkish," which forms the basis of Western Turkic languages, including modern Turkish, holds a special significance. On the other hand, Kâmûs-ı Türkî, compiled by Şemsettin Sami at the end of the 19th century, is considered the closest and most competent work to contemporary linguistic principles within the lexicographical legacy of Ottoman Turkish. This study aims to determine the reflection of the vocabulary registered as "Oghuz Turkish" in Mahmud al-Kashgari's "Dîvânu Lugâti't-Türk", one of the cornerstones of the Turkish language, in Şemsettin Sami's "Kâmûs-ı Türkî", one of the most authoritative examples of 19th-century Ottoman Turkish lexicographical heritage, and to identify the changes it underwent over eight centuries.

Mahmud al-Kashgari's "Dîvânu Lugâti't-Türk" was chosen as the primary data source, and words categorized as "Oghuz Turkish" in the work were identified through a systematic scan. The most current and comprehensive edition of the work, published by Ercilasun-Akkoyunlu (2020), was used as the basis for the scan. The identified words were analyzed individually in terms of their structural (phonology-morphology) and semantics by comparing them with Şemsettin Sami's "Kâmûs-ı Türkî". The main objective of this study is to determine the presence and degree of change of these words, documented as belonging to the Oghuz dialect in the 11th century, in Şemsettin Sami's Kâmûs-ı Türkî (Dictionary of Turkish Language). To this end, the presence of the identified words in Kâmûs-ı Türkî has been determined; subsequently, the phonetic, morphological, and semantic transformations these words underwent throughout history have been classified. This classification objectively reveals the extent and types of changes reflected in the Kâmûs-ı Türkî from the vocabulary of 11th-century Oghuz Turkish. The phonetic, morphological, and semantic changes undergone by the words identified in Kâmûs-ı Türkî reflect the internal development of Western Turkish. The status of words not included in the work demonstrates that a language cannot be evaluated entirely based on a single dictionary text; the historical tracing of these words should also be carried out through other sources and dialect studies.

Kaynaklar

Arat, R. R. (1956). Anadolu yazı dilinin tarihî inkişafına dâir. V. Türk Tarih Kongresi bildirileri içinde (ss. 225-232). Türk Tarih Kurumu.

Atmaca, E. (2016). Eski Oğuz Türkçesinden Günümüz Türkiye Türkçesine söz varlığı ve anlam olayları. Palet Yayınları.

Banguoğlu, T. (1988). Oğuz lehçesi üzerine. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 1960, 1-15.

Çoban, M. S. (2005). Divânü Lugati't-Türk'te geçen 'Oğuzca' kayıtlı dil malzemesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Dankoff, R. ve Kelly, J. (1982-1985). Mahmud al-Kāšġarī, Compendium of the Turkic dialects (Dīwān Luġāt at-Turk): Part I-II-III. Harvard University Printing Office.

Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2014). Kâşgarlı Mahmud, Dîvânu Lugâti't-Türk: Giriş-metin-çeviri-notlar-dizin. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Güner, G. (2014). Dîvânü Lugâti't-Türk'te Oğuzca olarak geçen mandār ve mandārlan- kelimelerinin kökeni üzerine düşünceler. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(2), 54-61.

Güzel, F. (2025). Dîvânu Lugâti't-Türk'te Oğuzca kaydıyla verilen bazı kelimeler üzerine notlar. Selçuk Türkiyat, (64), 129-147.

Kaçalin, M. S. (1994). Dîvânü lugāti't-Türk. TDV İslâm Ansiklopedisi içinde (Cilt 9, ss. 446-449). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Karahan, A. (2009). İlk Türk lehçeleri sözlüğü: Dīvānu Luġāti't-Türk'te lehçelerin söz varlığına bir bakış. Turkish Studies, 4(4), 591-650.

Karahan, A. (2013). Dīvānu Luġāti't-Türk'e göre XI. yüzyıl Türk lehçe bilgisi. TDK Yayınları.

Karahan, A. (2015). Dīvānu Luġāti't-Türk'e göre Oğuzca. T. Gündüz ve M. Cengiz (Ed.), Oğuzlar: Dilleri, tarihleri ve kültürleri: 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu bildirileri içinde (ss. 41-60). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.

Korkmaz, Z. (2005). Kâşgarlı Mahmud ve Oğuz Türkçesi. Türk dili üzerine araştırmalar I içinde (ss. 241-253). TDK Yayınları.

Şemsettin Sami. (2020). Kamus-ı Türki (S. Özgür, Haz.). Alfa Yayınları.

Tekemen, B. (2021). Dîvânu Lugâti't-Türk'te Oğuzca olarak verilen kelimelerin Oğuz grubu lehçelerinde kullanımları (Ses, şekil ve anlam bilgisi bakımından karşılaştırılması) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.

Yıldız, M. ve Ölker, G. (2009). Dîvânü Lugâti't-Türk'teki Oğuzca kelimelerin Dede Korkut Hikâyelerindeki durumu. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (26), 1-19.

Yüce, N. (2007). Oğuzca. TDV İslâm Ansiklopedisi içinde (Cilt 33, ss. 323-325). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.